

PÄÄTÖS

Nro 98/2014/1

Dnro ISAVI/27/04.08/2013

Annettu julkipanon jälkeen

12.12.2014

ASIA Pilaantuneen maa-aineksen käyttö Kaatronmaan ampumaradan maavalleissa, Mikkeli

HAKIJA Haukivuori-Virtasalmi ampumaratayhdistys ry
Naarajärventie 970
76850 Naarajärvi

Liike- ja yhteisötunnus 2311977-6

Hakijan yhteyshenkilö Pekka Olkkonen, puh. 040 350 8412

TOIMINTA JA SIJAINTI

Kaatronmaan ampumarata-alue (18,7 ha) sijaitsee Mikkelin kaupungin Haukivuoren kaupunginosassa Kaatronsuon ja Kivikankaanalussuon välisessä maastossa Ropulantien varressa noin neljän kilometrin etäisyydellä taajamasta. Rata-alueen kiinteistön (Ampumarata 491-451-4-100) omistaa Haukivuori-Virtasalmi ampumaratayhdistys ry.

Alue on pääosin kangasmetsää. Alueen lähimaasto on soista johtuen melko tasaista. Ampumarata-alue ei ole pohjavesialueella. Lähin vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue on noin 8,2 kilometrin etäisyydellä luoteessa (Tervaniemi) ja lähimmät yksityiset talousvesikaivot sijaitsevat noin 1,5 kilometrin etäisyydellä.

Lähin vesistö on Kaatronlampi, joka on noin 85 metrin etäisyydellä alueen lounaispuolella. Kaatronlammesta vedet virtaavat pohjoiseen ja itään päin kohti Kangasjärveä, joka sijaitsee noin kahden kilometrin päässä. Alueesta noin 1,2 km pohjoiseen on Haukilampi. Alueella on lukuisia suo-ojia. Ampumaradan pintavedet johdetaan pois alueelta rakentamalla imeytyssilmäkkeitä, kaivoja ja avo- ja salaojia.

Alueen reunasta noin 1,6 kilometrin päässä on asuintalo pohjoisen puolella. Idässä lähimpään asuintaloon on matkaa noin kaksi kilometriä ja etelässä lähin asuintalo on noin 1,8 kilometrin päässä. Lähin vapaa-ajanasunto on noin 1,5 kilometrin päässä alueen rajasta luoteeseen Haukilammen rannalla. Ampumapaikoilta matkat lähimpiin pohjois- ja länsisuunnan asuin-kohteisiin ovat 100–200 metriä edellä mainittuja pidemmät. Kahden kilometrin säteellä ampumarata-alueen keskikohdasta mitattuna on viisi asuintaloa tai vapaa-ajanasuntoa.

Ampumaradan läheisyydessä ei ole suojeltuja luontoalueita, Natura-alueita eikä luonnonsuojelullisesti merkittäviä lintuvesiä. Lähin arvokas moreenimuodostuma on Haukilammen ympäristössä.

ASIAN VIREILLETULO JA SEN PERUSTE

Asia on tullut vireille aluehallintovirastossa 7.3.2013. Mikkelin kaupungin ympäristölautakunta on myöntänyt ympäristönsuojelulain (86/2000) 28 §:n mukaisen ympäristöluvan 27.6.2011 Kaatronmaan ampumaradalle ja pilaantuneiden maamassojen hyödyntämiselle sen tausta- ja sivuvalleissa. Vaasan hallinto-oikeus kumosi ja poisti 18.9.2012 antamallaan päätöksellä Mikkelin kaupungin ympäristölautakunnan valituksenalaisen päätöksen siltä osin, kuin lupa oli myönnetty pilaantuneiden maiden hyödyntämiseen ja käsittelyyn. Ympäristölupa myönnettiin vain ampumaratatoiminnalle, joiden osalta Vaasan hallinto-oikeus muutti lupamääräyksiä kaksi ja seitsemän.

Perusteluissaan kumoamisen ja poistamisen osalta Vaasan hallinto-oikeus totesi, että ympäristönsuojelulain (86/2000) 31 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan toimivaltainen lupaviranomainen ympäristölupa-asiassa, joka koskee pilaantuneiden maainesten käsittelyä, on aluehallintovirasto. Suunniteltu muualta tuotavien pilaantuneiden maiden käyttäminen ampumaradan vallien rakenteissa on pilaantuneiden maiden käsittelyä. Edelleen hallinto-oikeus totesi, että Haukivuori-Virtasalmi ampumaratayhdistys ry voi hallinto-oikeuden päätöksen estämättä halutessaan tehdä ympäristölupahakemuksen pilaantuneiden maiden käyttämisestä radan valleissa Itä-Suomen aluehallintovirastolle.

Jätteen luokiteltavan pilaantuneen maa-aineksen hyödyntäminen ampumaradan maavalleissa on ympäristöluvanvaraista toimintaa ympäristönsuojelulain (86/2000) 28 §:n 1 momentin ja 2 momentin kohdan 4) sekä ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 1 §:n 1 momentin kohdan 13 f) mukaan. Aluehallintovirasto on ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 5 §:n 1 momentin kohdan 13 g) mukaan toimivaltainen viranomainen käsittelemään hakemuksen.

HAKEMUKSEN SISÄLTÖ

Toimintaa koskevat luvat ja kaavoitustilanne

Hakijalla on voimassa oleva Mikkelin kaupungin ympäristölautakunnan 27.6.2011 myöntämä ympäristönsuojelulain (86/2000) 28 §:n mukainen ympäristölupa ampumaratatoiminnalle kyseisellä alueella.

Etelä-Savon maakuntakaavassa ei ole aluetta koskevia varauksia. Aluetta ei ole yleiskaavoitettu. Lähialueella ei ole voimassa olevia asemakaavoja. Lähin kaavoitettu alue on Haukivuoren kuntakeskuksen osayleiskaava-alue, joka sijaitsee noin neljän kilometrin etäisyydellä ampumarata-alueesta luoteeseen.

Toiminta

Toiminnan yleiskuvaus

Pilaantuneet maa-ainekset luodikkoradan tausta- ja sivuvalleihin tuodaan kahdesta kohteesta, joissa on kunnostettu ja kunnostetaan pilaantunutta maaperää. Kohteet ovat Haukivuoren satama-alueen läheisyydessä sijaitseva Kyyveden sahan entinen lautatarha-alueen tienpohja ja Haukivuoren lopetettava Huosiuskankaan ampumara-ta-alue. Luodikkoradan neljään sivuvalliin haetaan hyödynnettäväksi suunnitelman mukaan yhteensä noin 5 500 m³rtr raskasmetalleilla (pääasiassa lyijyllä) pilaantunutta maa-ainesta ja luodikkoradan taustavalliin haetaan sijoitettavaksi noin 3 860 m³rtr tonnia dioksiinilla ja furaanilla lievästi pilaantunutta maa-ainesta. Pilaantuneiden mai-den kokonaismääräksi arvioidaan noin 9 360 m³rtr (noin 22 300 tonnia).

Pilaantuneita maa-aineksia ei välivarastoida ampumaradalla. Pilaantuneet maa-ainekset eristetään kapseloimalla bentoniittimaton sisään. Eristetyt maa-ainekset si-joitetaan vallien sisään niin, että bentoniittimaton suojaksi tehdään yläpuolelle 1 300–1 500 mm:n ja alapuolelle 500 mm:n paksuinen suojakerros puhdasta maa-ainesta estämään veden pääsyn alhaalta vallirakenteisiin.

Voimassa olevassa ampumaradan ympäristöluvassa on määräykset pintavesien johtamisesta ja käsittelystä sekä niiden tarkkailusta. Lupamääräyksen n:o 10 mu-kaan alueen pintavesien kulku tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei ampumara-dan toiminnasta aiheudu pintavesien pilaantumisen vaaraa. Tarvittaessa haulikkora-tojen pintavedet tulee käsitellä esimerkiksi laskeutusaltaassa ennen eteenpäin joh-tamista. Toiminnanharjoittajan on otettava pintavesinäytteet ampumaradan pintave-sistä rata-alueen pohjoisosassa ja itäosassa kulkevasta laskuojasta. Lisäksi otetaan vertailunäyte laskuojasta ampumaradan ylävirran puolelta. Soveltuvat näytteenotto-kohdat määritetään näytteenoton yhteydessä. Ennen toiminnan aloittamista otetaan vesinäyte myös Kaatronlammesta.

Ensimmäiset näytteet, ns. nollanäytteet, otetaan ennen ampumaradan käyttöönottoa. Käyttöönoton jälkeen ojavesiä tarkkaillaan kerran kolmessa vuodessa touko-kesäkuun aikana. Kaatronlammesta otetaan vesinäyte tarvittaessa. Vesinäytteestä analysoidaan lyijy, arseeni, antimoni, nikkeli, kupari, pH ja sähkönjohtavuus.

Näytteenottosuunnitelma toimitetaan hyväksyttäväksi etukäteen Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelut -yksikölle. Näytteiden tulokset toimitetaan tiedoksi Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelut -yksikölle. Vesinäytteiden tutkimusohjelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa siitä erikseen päättämällä.

Kyyveden sahan entisen lautatarha-alueen tienpohjasta poistetut pilaantuneet maat

Kyyvedentie kulkee Haukivuoren taajamassa Kyyveden sahan entisen lautatarhan kenttäalueen läpi. Alueella on harjoitettu sahateollisuutta yli 100 vuotta ja sen lähei-syydessä harjoitetaan edelleen pienimuotoista sahaustoimintaa. Puutavaran käsitte-

lyyn on sahalla tiettävästi käytetty KY-5 -nimistä sinistymisenestoainetta ja lautatarha-alueella on mahdollisesti varastoitu KY-5 -käsiteltyä sahatavaraa. Kyyvedentien lautatarha-alueen tieosuudella tehtiin marraskuussa 2007 tien peruskorjaus, jonka yhteydessä tien vanhat rakennekerrokset poistettiin ja korvattiin uusilla.

Kaivumassoja poistettiin paaluväliltä 0–220 noin 0–1,0 metrin syvyydeltä ja ne läjitettiin kaivuajankohdan ja paaluvälin perusteella omiin kasoihinsa. Massoja läjitetiin 2 500 m² alueelta yhteensä 2 920 m³itd, minkä jälkeen niiden haitta-ainepitoisuudet selvitettiin.

Tiealueen kaivumassojen paaluväliltä 0–80 todettiin sisältävän dioksiineja ja furaaneja 36 ng/kg (WHO TEQ), mikä ylittää valtioneuvoston maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista antamassa asetuksessa (214/2007) säädetyn kynnsarvotason 10 ng/kg. Paaluväliltä 60–190 läjitetyt kaivumassat sisälsivät dioksiinia ja furaania VNA:n alemman ohjearvotason (100 ng/kg) ylittävät pitoisuudet 220–240 ng/kg. Kloorifenolien (summa)pitoisuus jäi alle laboratorion määräysrajan 0,01 mg/kg.

Havaittujen pitoisuuksien perusteella tiealueelta kaivetut massat ovat lievästi pilaantuneita paaluvälillä 60–190. Paaluväliltä 0–80 läjitettyjen massojen pitoisuudet jäivät alle ohjearvotason, mutta ylittivät kynnsarvotason.

Haitta-aineiden tarkastelu

Dioksiini- ja furaanit (PCDD/F -yhdisteet) ovat luonnossa erittäin vaikeasti hajoavia ja pysyviä. Itämeren alueen olosuhteissa esim. 2,3,7,8-tetraklooridibentsodioksiinin puoliintumisajaksi maaperässä ja sedimentissä on arvioitu noin 100 vuotta ja 1,2,3,4,6,7,8-heptaklooridibentsofuraanin puoliintumisajaksi noin 40 vuotta. Pitkällä aikavälillä PCDD/F-kongeneerit hajoavat, ja hajoamistuote voi olla myrkyllisempi kuin lähtöaine.

PCDD/F-yhdisteet ovat erittäin niukkaliukoisia veteen ja ne sitoutuvat hyvin voimakkaasti kiintoaineeseen, kuten maaperässä humukseen, vedessä kiintoainekseen (sedimenttiin) sekä eliöissä rasvakudoksiin. Yhdisteet eivät juuri liiku maaperässä ja niiden kulkeutuminen pintavedestä pohjaveteen on epätodennäköistä.

Leviämismekanismit ja niihin varautuminen

Pintavesien pääsy lievästi pilaantuneisiin massoihin, kulkeutuminen pohjaveteen suotovesien välityksellä sekä suora kosketus ja pölyäminen estetään pilaantuneiden massojen ympärille asennettavalla bentoniittimatolla.

Käytöstä poistetun Huosiuskankaan ampumaradan pilaantuneet maat

Huosiuskankaan lakkautettu ampumarata sijaitsee Mikkelin kaupungin Haukivuorella. Alueella on haulikko- ja pistoolirata ja ammuntaa on harjoitettu 1950–1970 -luvuilla. Rata-alue sijaitsee vedenottamon suojavyöhykkeellä vedenhankintaa varten

tärkeällä pohjavesialueella. Tehtyjen tutkimusten mukaan alueen maaperä on pilaantunut lyijyllä, mutta pohjaveden pilaantumista ei ole vielä aiheutunut. Riskinarvion perusteella pohjaveden lyijypitoisuus tulee kuitenkin ilman kunnostustoimia yltämään talousvedelle asetetun enimmäispitoisuusrajan.

Huosiuskankaan ampumaradalla on tehty likaantuneisuustutkimuksia ja riskinarviota vuosina 1997, 2001 ja 2011.

Pilaantuneisuustutkimukset

Vuonna 1997 lyijyn kokonaispitoisuus kolmessa maaperänäytteessä oli 4,7–12,9 mg/kg. Lyijyhaalien liukoisuus todettiin suureksi (40 % liukeni 24 h ravistelussa). Vuonna 2001 otetuissa näytteissä kokonaislyijypitoisuudet (typpihappouutto, neljä näytepistettä) vaihtelivat pintamaassa välillä 58–1 270 milligrammaa kilossa ja lyijyn liukoisuus välillä 0,39–0,67 (48 h ravistelu vedellä, pH 4). Myös molybdeeni ja nikkeäli tutkittiin samassa yhteydessä. Kokonaismolybdeenipitoisuudet olivat alle 0,05 milligrammaa litrassa. Kokonaisnikkelipitoisuudet olivat tasan tai alle 0,01 milligrammaa litrassa. Riskinarvion loppupäätelmän mukaan lyijy voi liikkua maaperään imeytyvän veden mukana.

Riskinarviota päivitettiin vuonna 2011, jolloin haulikkoradan maaperän pilaantuneisuutta tutkittiin 12 koekuopasta otettujen näytteiden avulla. Näytteistä analysoitiin laboratoriossa lyijyn ja antimonin pitoisuudet. Lisäksi kuudesta pintamaanäytteestä (0–15 cm) analysoitiin PAH-yhdisteiden pitoisuudet.

Maaperässä ei todettu kynnysarvotason (2 mg/kg) ylittäviä pitoisuuksia antimonia. Korkein todettu pitoisuus 0,77 mg/kg havaittiin pintamaanäytteessä. Muutoin ei todettu määritysrajan (0,5 mg/kg) ylittäviä pitoisuuksia.

Lyijyn pitoisuus ylitti kynnysarvotason (60 mg/kg) kolmessa pintamaanäytteessä, joissa pitoisuus oli välillä 77–190 mg/kg. Muutoin maaperässä ei todettu kynnysarvotasoja ylittäviä pitoisuuksia (pitoisuudet 1,8–44 mg/kg). Kaikissa näytepisteissä lyijyn pitoisuus aleni syvemmälle mentäessä. Syvyydellä 0,3–0,5 m lyijypitoisuus on pieni, 1,7–5,7 mg/kg, minkä voidaan arvioida olevan luonnollinen taustapitoisuus. Tämä osoittaa että lyijy ei ole vielä kulkeutunut pintamaasta syvemmälle kohti pohjaveden pintaa.

Yhdessä pintamaanäytteessä todettiin kynnysarvotason (15 mg/kg) ylittävä PAH-yhdisteiden kokonaispitoisuus 17 mg/kg sekä yksittäisistä PAH-yhdisteistä kynnysarvotason ylittävät pitoisuudet bentso(a)antraseenia 1,4 mg/kg ja fluoranteenia 2,2 mg/kg. Bentso(a)pyreenin pitoisuus vastasi alemmaa ohjearvotasoja 2 mg/kg. Muissa näytteissä pitoisuudet jäivät alle määritysrajan.

Haitta-aineiden tarkastelu

Ampumaratatoiminta kuormittaa ympäristöä pääasiassa ympäristölle haitallisia metalleja sisältävien haulien ja luotien kautta. Luotien merkittävimmät haitta-aineet ovat

lyijy, kupari, antimoni ja sinkki. Haulien merkittävimmät haitta-aineet ovat lyijy ja antimoni. Lisäksi patruunoissa käytettävät ruudit ja niiden lisäaineet, kuten nitroglyseriini, voivat olla ympäristölle haitallisia.

Ampumaratojen haitta-aineista ei aiheudu akuutteja tai lyhyen aikavälin ympäristöriskejä, vaan haitta-aineiden kulkeutumista saattaa aiheutua kymmenien tai satojen vuosien aikavälillä. Luotien ja haulien päästessä kosketuksiin maan ja veden kanssa ne altistuvat fysikaalisille ja kemiallisille reaktioille.

Haitta-aineita voi kulkeutua sadevesien kautta pintavesiin tai maahan imeytyvän vajoveden mukana syvemmälle maakerrokseen ja pohjaveteen. Ympäristöolosuhteet, kuten maaperän tyyppi, vedenläpäisevyys ja pH sekä sademäärä, vaikuttavat merkittävästi luotien ja haulien rapautumiseen ja haitta-aineiden kulkeutumiseen. Rapautumista edistävät erityisesti happamat ja kosteat olosuhteet. Sekä luotiase- että haulikkoradoilla kohonneita haitta-ainepitoisuuksia todetaan pääsääntöisesti vain rata-alueen pintakerroksessa.

Leviämismekanismit ja niihin varautuminen

Pintavesien pääsy lievästi pilaantuneisiin massoihin, kulkeutuminen pohjaveteen suotovesien välityksellä sekä suora kosketus ja pölyäminen estetään pilaantuneiden massojen ympärille asennettavalla bentoniittimatolla.

Maavallirakenteet

Luodikkoradan taustavalliin sijoitetaan noin 3 860 m³rtr ja luodikkoradan yhteen sivuvalliin 1 375 m³rtr pilaantunutta maa-ainesta. Sivuvalleja tulee radalle yhteensä neljä.

Pilaantuneet massat pyritään sijoittamaan mahdollisuuksien mukaan valleihin massojen pilaantumistasteen mukaan (esim. voimakkaasti lyijyllä pilaantunut maa-ainekset (750–2 500 mg/kg) tiettyyn valliin).

Taustavalli

Valli luiskataan kaltevuuteen 1:1 (myös pilaantuneet maa-ainekset). Pilaantuneiden massojen ympärille asennetaan bentoniittimatto. Bentoniittimaton laatuvaatimukset ovat:

- bentoniitin määrä vähintään 3,5 kg/m², natriumbentoniittia, bentoniitin montmorilloniittipitoisuus > 90 %
- vetolujuus vähintään 15 kN/m
- suojageotekstiili bentoniitin molemmin puolin vähintään 110 g/m²
- itseliimautuva sauma, limitys 0,5 m
- levityssuunta on ampumasuunnasta katsottuna taustavallin alareunasta valin yli

- ei katkoksia kesken luiskan -> matto pitää ulottaa vähintään penkereen harjan yli, jotta ankkurointi toteutuu
- asennuspinnalla / peittomaassa ei saa olla teräviä kappaleita esim. puuta tai kiviä

Mattoa jatketaan ampumaradan puolelle siten, että se muodostaa vallin juurelle koko vallin etuosan kattavan ojan. Ojan pohjalle bentoniittimaton päälle asennetaan salaojaputki 110/95M. Taustavalliin imeytyvät vedet johdetaan salaojaputkella hallitusti umpikaivoon. Salaojaputki asennetaan vähintään 0,5 % pituuskaltevuuteen kaivoa kohti. Salaojan ympärystäytö rakennetaan salaojasoralla tai sepelillä (raekoko 4–10 mm). Ulkopuolisten vesien pääsy salaojaan estetään pintakallistuksin. Kaivo rakennetaan kolmesta 1000B-EK renkaasta ja varustetaan umpinaisella pohjalelementillä. Putkiliitoksessa käytetään valmisyhteitä.

Vallin takaseinään bentoniittimaton päälle rakennetaan yhden metrin paksuinen kerros puhtaista hiekka/soramassoista. Etuseinään (iskemäpuoli) rakennetaan bentoniittimaton päälle 0,5 metrin paksuinen kerros puhtaista hiekka/soramassoista. Tämän jälkeen asennetaan huomioverkko. Huomioverkolla estetään bentoniittimaton tahaton vaurioittaminen radalla myöhemmin suoritettavien iskemäkohtien massanvaihtojen yhteydessä. Lopuksi rakennetaan yhden metrin paksuinen kerros hienorakenteisesta maa-aineksesta (hiekka 0–35 mm).

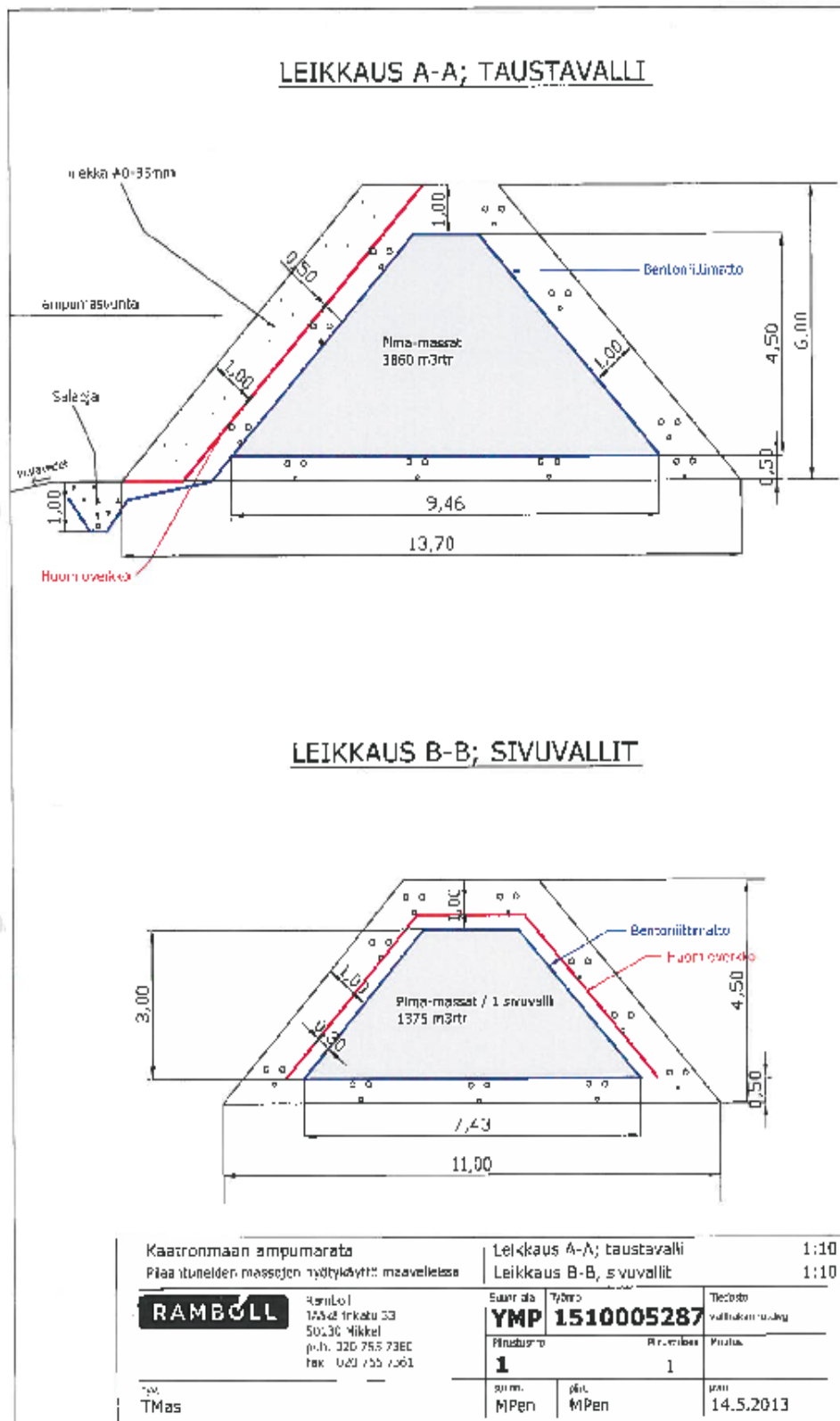
Taustavalliin ei saa istuttaa puuntaimia tai muuta kasvillisuutta, jonka juuristo voi vahingoittaa bentoniittimattoa. Soveltuva kasvillisuus on esim. A3-luokan (A3 = käyttö- ja suojaviheralueet) luonnonnurmi.

Sivuvallit

Maavallin ympäri asennetaan huomioverkko. Valli luiskataan kaltevuuteen 1:1 (myös pilaantuneet maa-ainekset). Pilaantuneiden massojen ympärille asennetaan bentoniittimatto. Bentoniittimaton laatuvaatimukset ovat samat kuin taustavallissa. Maton levityssuunta on kentältä katsottuna sivuvallin alareunasta vallin yli. Bentoniittimaton päälle rakennetaan yhden metrin paksuinen kerros puhtaista hiekka/soramassoista.

Sivuvalleihin ei saa istuttaa puuntaimia tai muuta kasvillisuutta, jonka juuristo voi vahingoittaa bentoniittimattoa. Soveltuva kasvillisuus on esim. A3-luokan (A3 = käyttö- ja suojaviheralueet) luonnonnurmi.

Luodikkoratojen suunniteltujen maavallien rakenteet ilmenevät seuraavista poikkeileikkauskuvista (kuva 1).

Kuva 1. Ampumaradan luodikkoradan suunniteltujen maavallirakenteiden poikkileikkaukset

TARKKAILU

Taustavallin luotien iskemäpuolen sadevedet johdetaan hallitusti bentoniittimaton ja salaojan välityksellä umpikaivoon. Kaivoon kertyvästä vedestä selvitetään metallien pitoisuudet kerran viidessä vuodessa tai kaivon täytyttyä. Analyysitulosten perusteella päätetään vesien jatkokäsittelystä. Veden laadun arvioinnissa voidaan käyttää esim. sosiaali- ja terveysministeriön asetusta talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (461/2000). Pitoisuudet ampumaradalta mahdollisesti peräisin oleville haitta-aineille ovat seuraavat:

- lyijy 0,01 mg/l
- antimoni 0,005 mg/l
- arseeni 0,01 mg/l
- sinkki 3 mg/l (ei mainita ko. asetuksessa)
- kupari 2 mg/l
- nikkeli 0,020 mg/l

Mikäli arvot eivät ylity, johdetaan kaivovedet maastoon. Mikäli arvot ylittyvät, poistetaan vesi esim. imuautolla ja toimitetaan asianmukaiseen vastaanottolaitokseen/käsittelyyn.

Koska kohde ei sijaitse vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella ja alue on ojitettua suoaluetta, ei kohteeseen esitetä pohjaveden tarkkailua.

HAKEMUKSEN KÄSITTELY

Hakemuksen täydentäminen

Hakemusta on täydennetty 4.7.2013 Huosiuskankaan ampumaradan riskinarvioinnin päivityksellä sekä luodikkoradan suunniteltujen vallien poikkileikkauspiirustuksella.

Hakemuksesta tiedottaminen

Hakemus on annettu tiedoksi kuuluttamalla Itä-Suomen aluehallintovirastossa, Mikkelin kaupungissa 11.7.–22.8.2013 sekä lähettämällä kuulutus kirjeitse asianosaisille.

Aluehallintovirasto on pyytänyt hakemuksen johdosta lausunnon Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta, Mikkelin kaupungilta sekä Mikkelin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimivalta Mikkelin seudun ympäristöpalveluilta.

Lausunnot

1) *Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen* (myöhemmin ELY-keskus) mukaan Kaatronmaan ampumarata ei sijoi- tu luokitellulle pohjavesialueelle. Sijoituspaikan maaperä on hiekkamoreenia.

ELY-keskus pitää esitettyjä kapselointirakenteita asianmukaisina. Pilaantuneiden maiden hyödyntämisestä rakenteissa ei arvioida aiheutuvan ympäristö- tai terveysris- kiä. Hyödyntämiskohteet tulee merkitä ympäristöhallinnon tietojärjestelmään (Maape- rän tietojärjestelmä). Alueelle tulee maa-ainesten käyttörajoitus.

2) *Mikkelin seudun ympäristöpalvelut* toteaa lausuntonaan seuraavaa: aluehallintovirastoa pyydetään tarkistamaan, ovatko voimassa olevassa ampumaradan ympäristöluvassa olevat määräykset pintavesien käsittelystä ja tarkkailusta riittäviä.

Ympäristölupakäsittelyvaiheessa uudelle ampumaradalle ei oltu sijoittamassa dioksiinilla ja furaanilla lievästi pilaantuneita maa-aineksia, vaan ainoastaan vanhan ampumaradan alueelta tulevaa pilaantunutta maa-ainesta.

Mikäli pilaantuneita maita sijoitetaan taustavalliin, tulee luotien iskemäpuolen sadevedet johtaa hallitusti umpikaivoon. Kaivon vedestä tulee ottaa tarvittavat näytteet riittävän usein. On huomattava, että tätä koskevan ehdon (ehto 21) Vaasan hallinto-oikeus kumosi uuden ampumaradan ympäristöluvasta.

Toiminnanharjoittajan tulee nimetä ennen töiden aloittamista riittävän asiantuntemuksen omaava henkilö valvomaan ja vastaamaan töiden toteuttamisesta annettavan päätöksen mukaisesti. Päätöksessä tulee edellyttää kirjanpitoa sijoitettavan maa-aineksen määräistä ja laadusta sekä sijoituskohdista.

Muistutukset ja mielipiteet

Hakemuksesta ei ole tehty muistutuksia eikä esitetty mielipiteitä.

Hakijan vastine

Hakijalla ei ollut huomautettavaa annetuista lausunnoista.

MERKINTÄ

Asiaa ratkaistaessa ovat olleet esillä Mikkelin kaupungin ympäristölautakunnan myöntämä ympäristönsuojelulain (86/2000) 28 §:n mukainen ympäristölupa 27.6.2011 Kaatronmaan ampumaradalle sekä Vaasan hallinto-oikeuden 18.9.2012 antama päätös, jonka nojalla edellä mainitun ympäristöluvan lupamääräyksiä 2 ja 7 on muutettu ja lupamääräykset 14–21 poistettu.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Aluehallintovirasto myöntää Haukivuori-Virtasalmi ampumaratayhdistys ry:lle ympäristönsuojelulain (86/2000) 28 § mukaisen ympäristöluvan lievästi pilaantuneiden ja pilaantuneiden maa-ainesten hyödyntämiselle Kaatronmaan ampumarata-alueen luodikkoratojen tausta- ja sivuvallien rakenteissa.

Lievästi pilaantuneiden ja pilaantuneiden maa-ainesten hyödyntäminen on toteutettava ympäristölupahakemuksen mukaisesti noudattaen lisäksi seuraavia lupamääräyksiä:

LUPAMÄÄRÄYKSET

Vastaanotettavat lievästi pilaantuneet ja pilaantuneet maamassat ja niiden hyödyntäminen

1. Haukivuori-Virtasalmi ampumaratayhdistys ry saa

Korjattu hallintolain
(434/2003) 51 §:n no-
jalla kirjoitusvirheenä
24.3.2015

- hyödyntää Virtasalmen Huosiuskankaan ampumarata-alueelta poistettavia, epäorgaanisilla haitta-aineilla (raskasmetalleilla; pääasiassa lyijyllä) sekä orgaanisilla haitta-aineilla (PAH-yhdisteet) lievästi pilaantuneita ja pilaantuneita maa-aineksia enintään 5 500 m³rtr (4 * 4-125 1 375 m³rtr) hakemuksessa yksilöityjen luodikkoratojen sivuvallien rakenteissa

- hyödyntää Haukivuoren satama-alueen läheisyydessä sijaitsevan Kyyveden sahan entisen lautatarha-alueen tienpohjan kunnostamisen yhteydessä poistettuja ja välivarastoituja orgaanisilla haitta-aineilla (dioksiinilla ja furaaneilla) lievästi pilaantuneita ja pilaantuneita maa-aineksia enintään 3 860 m³rtr hakemuksessa yksilöidyn luodikkoratojen taustavallin rakenteissa

Hyödynnettävien maa-ainesten laatu ja niiden pilaantuneisuusaste tulee osoittaa valvontaviranomaisen edellyttämällä tavalla.

Hyödyntämistä koskevat rajoitukset

2. Hyödynnettäväksi ei saa ottaa pilaantuneita maa-aineksia, jotka ovat vaarallisia jätteitä valtioneuvoston asetuksen jätteistä (179/2012) liitteen 4 perusteella.
3. Ampumarata-alueella ei saa varastoida eikä hyödyntää muita kuin edellä lupamääräyksessä n:o 1 mainittuja lievästi pilaantuneita tai pilaantuneita maa-aineksia.

Mahdollisen hyödynnettävien maa-ainesten välivarastoinnin on oltava lyhytaikaista ja se tulee toteuttaa niin, ettei siitä aiheudu ympäristöhaittaa.

Toiminta tulee järjestää niin, ettei siitä aiheudu ympäristö- eikä terveyshaittaa.

Vallien rakenne

4. Luodikkoratojen taustavalli ja sivuvallit on rakennettava hakemuksen mukaisina (suunnitelmapiiirustus Kaatronmaan ampumarata, pilaantuneiden massojen hyötykäyttö maa-valleissa, työn:o 1510005287, Ramboll Oyj, 14.5.2013).

Pilaantuneet maa-ainekset on kapseloitava siten, ettei niihin pääse pinta- eikä pohjavesiä. Eristysmateriaalina käytettävä bentoniittimatto on pidettävä ehjänä. Suojakerroksena käytettävissä pilaantumattomissa maa-aineksissa ei saa olla suuria kiviä, puuta tai muuta materiaalia, joka voisi puhkaista bentoniittimatton. Valleilla ei saa olla syväjuurista kasvillisuutta, joka voisi vahingoittaa mattoa.

Valvonta ja toiminnan tarkkailu

5. Pilaantuneiden maa-ainesten hyödyntämispaikalle on nimettävä riittävän asiantunteva hoitaja, joka valvoo työtä ja vastaa siitä, että työ toteutetaan tämän päätöksen mukaisesti. Vastaavan hoitajan nimi ja yhteystiedot on ilmoitettava Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Mikkelin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ennen toiminnan aloittamista. Mikäli vastaavan hoitajan nimi tai yhteystiedot muuttuvat, on muutos saatettava tiedoksi edellä mainituille viranomaisille.

6. Tuotaessa pilaantuneita maa-aineksia alueelle on siellä oltava käyttötarkkailua hoitava valvoja. Valvojan on tarkastettava kuormat, kuormia koskevat asiakirjat sekä pilaantuneiden maa-aineksen määrät ja osoitettava ainekselle sijoituspaikka. Valvojan on annettava pilaantuneen maa-aineksen tuojalle kirjallinen todistus vastaanotetuista kuormista.

Hyödynnettävien pilaantuneiden maa-ainesten määrästä, laadusta ja sijoituskohdista on pidettävä kirjaa. Töiden aloitus- ja lopetuspäivämäärä tulee ilmoittaa valvontaviranomaisille.

Etelä-Savon ELY-keskukselle on toimitettava kahden kuukauden kuluessa rakenteiden valmistumisesta loppuraportti, jossa esitetään yhteenveto sijoitettavan jätteen määrästä ja laadusta, eri laatuisten maa-ainesten sijoituskohdasta valleihin, rakennekerrosten toteutuksesta sekä laadunvalvonnasta.

Häiriötilanteet ja muut poikkeukselliset tilanteet

7. Luodikkoradan vallien rakennusvaihe on kokonaisuudessaan suunniteltava ja toteutettava siten, että estetään ja torjutaan haitat ja vaaratilanteet, kuten sortumat.
8. Määrältään tai laadultaan tavanomaisesta poikkeavia päästöjä aiheuttavista häiriötilanteista ja muista vahingoista ja onnettomuuksista on viipymättä ilmoitettava Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Mikkelin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Tarkkailu- ja raportointimääräys

9. Taustavallin luotien iskemäpuolen sadevedet tulee johtaa hakemuksen mukaisesti hallitusti bentoniittimaton ja salaojan välityksellä umpikaivoon. Kaivoon kertyvästä vedestä tulee määrittää metallien kokonaispitoisuudet (lyijy, arseeni, antimoni, nikkeli ja kupari) sekä bentso(a)pyreeni, pH ja sähkönjohtavuus. Mikäli alla luetellut pitoisuudet ylittävät, voidaan vesi johtaa kaivosta maastoon. Mikäli kokonaispitoisuudet ylittävät em. raja-arvot, tulee vedet toimittaa asianmukaiseen käsittelyyn.

- lyijy 0,0072 mg/l
- antimoni 0,005 mg/l
- arseeni 0,01 mg/l
- kupari 2 mg/l
- nikkeli 0,020 mg/l

Määritykset tehdään kerran vuodessa runsasvetisenä aikana ensimmäisten kolmen vuoden ajan tai kaivon täytyttyä.

Etelä-Savon ELY-keskus voi tarvittaessa muuttaa tarkkailua.

Näytteenotosta ja tuloksista tulee pitää kirjaa. Näytteenotto ja tulokset raportoidaan vuosittain Etelä-Savon ELY-keskukselle ja Mikkelin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle.

RATKAISUN PERUSTELUT

Luvan myöntämisen edellytykset

Ympäristölupa tulee myöntää, jos toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain ja niiden nojalla annettujen asetusten vaatimukset. Ympäristöluvan myöntämisen ympäristönsuojelulaissa esitetyt esteet voidaan poistaa antamalla lupamääräyksiä.

Toiminnasta ei saa aiheutua asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen terveystahtaa, merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, maaperän tai pohjaveden pilaantumista, erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella, eikä eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

Toimintaa ei ole sijoitettu asemakaavan vastaisesti.

Toiminnassa käytetään parasta käyttökelpoista tekniikkaa sekä mahdollisimman hyvää terveystahtaa ja ympäristöhaitan torjuntamenetelmää.

Luvan myöntämisen yleiset perustelut

Itä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että lievästi pilaantuneita ja pilaantuneita maa-aineksia voidaan hyödyntää ampumaradan luodikkoradan tausta- ja sivuvallien rakenteissa suunnitellulla paikalla. Kyseessä ovat uusille ampumaradan luodikkoradalle rakennettavat tausta- ja meluvallit, jotka tulevat jäämään pysyvästi paikalleen. Niiden päälle ei tulla rakentamaan mitään eivätkä ne sijaitse pohjavesialueella tai pohjavesialueen välittömässä läheisyydessä. Hyödynnettävä pilaantunut maa-aines kapseloidaan vallirakenteisiin siten, että siitä ei aiheudu haittaa ympäristölle tai terveydelle.

Haukivuoren Huosiuskankaan ampumaradalta joudutaan toiminnan lopettamisen ja maaperän pilaantuneisuuden vuoksi poistamaan arviolta noin 9 000 tonnia lievästi pilaantuneita tai pilaantuneita maa-aineksia. Haukivuoren satama-alueen läheisyydessä sijaitsevan Kyyveden sahan entisen lautatarha-alueen tienpohjan kunnostamisen yhteydessä syntyneet pilaantuneet välivarastoidut maa-ainekset (arviolta noin 13 000 m³) odottavat kuljettamista asianmukaiseen käsittelyyn.

Ottaen huomioon, että ampumaradan luodikkoradan tausta- ja sivuvallit joka tapauksessa rakennetaan, on lähialueelta poistettavien ja välivarastoitujen lievästi pilaantuneiden tai pilaantuneiden maa-ainesten käsittely siellä jätelain 19 § (läheisyysperiaatte) hyödyntämistavoitteiden mukaista. Hyödyntäminen voidaan toteuttaa ottaen huomioon jätelain 13 § määräykset ympäristö- ja terveystahtaan ehkäisemisestä sekä ympäristönsuojelulain 4 §, 6 § ja 7 § määräykset ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä. Lievästi pilaantuneiden ja pilaantuneiden maiden hyötykäytöllä voidaan vähentää pilaantumattomien maa-ainesten käyttöä.

Lähimpään asuttuun rakennukseen on matkaa noin 1 600 metriä. Vallien rakentamisen aikaiset päästöt, vähäinen melu ja pöly, eivät ulotu asuinalueelle.

Pintaveden laaduntarkkailua suoritetaan ympäristölupapäätöksessä annettujen määräysten mukaisesti.

Toimittaessa tämän ympäristöluvan mukaisesti voidaan toimintojen katsoa edustavan parasta käyttökelpoista tekniikkaa.

Lievästi pilaantuneiden ja pilaantuneiden maamassojen hyödyntämistä ampumaradan luodikkoradan sivuvälillä ja taustavallissa varten ei ole vaadittu vakuuden asettamista. Kyseessä olevien maamassojen koostumus ja niiden ympäristövaikutukset eristerakenteen sisällä tunnetaan siinä määrin hyvin, ettei ole todennäköistä, että hankkeesta tulisi aiheutumaan merkittäviä jätehuoltokustannuksia.

Lupamääräysten perustelut

Ympäristönsuojelulain (86/2000) 45 § mukaan jätteen laitos- tai ammattimaista hyödyntämistä koskeva lupa voidaan rajoittaa tietynlaisen jätteen hyödyntämiseen. (Määräys 1.)

Jätelain 6 §:n mukaan vaarallisella jätteellä tarkoitetaan jätettä, jolla on palo- tai räjähdysvaarallinen, tartuntavaarallinen, muu terveydelle vaarallinen, ympäristölle vaarallinen tai muu vastaava ominaisuus (*vaaraominaisuus*). Maa-ainejätteen luokittelussa on noudatettu ympäristöhallinnon ohjeessa 2/2007 (Maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointi) esitettyjä periaatteita. Vaaralliseksi jätteeksi luokiteltavalla pilaantuneella maalla tarkoitetaan kaivettua maa-ainesta, jonka haitta-ainepitoisuudet ylittävät valtioneuvoston asetuksessa (179/2012) jätteistä annetut vaarallisen jätteen raja-arvot tai jolla on jokin muu ko. asetuksen mukaisista vaaraominaisuuksista. Pilaantuneeseen maa-ainekseen sovellettavia vaarallisen jätteen raja-arvoja on esitetty ympäristöhallinnon ohjeen 2/2007 liitteessä 14. (Määräys 2.)

Tässä päätöksessä ympäristölupa on rajattu koskemaan vain hakemuksen mukaisia Haukivuoren Huosiuskankaan ampumaradalta poistettavia lievästi pilaantuneita tai pilaantuneita maa-aineksia sekä Haukivuoren satama-alueen läheisyydessä sijaitsevan Kyyveden sahan entisen lautatarha-alueen tienpohjan kunnostamisen yhteydessä poistettuja pilaantuneita välivarastoituja maa-aineksia. Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tulee tekemään päätöksen Huosiuskankaan ampumaradan pilaantuneiden maiden kunnostuksesta. Tässä ympäristölupahakemuksessa on esitetty tutkimustulokset alueen maaperän laadusta ja ominaisuuksista sekä ympäristöriskiä koskeva tarkastelu. Mahdollisesti muualta tuotavista maa-aineksista näitä tietoja ei ole käytettävissä. Siten ei voida arvioida, ovatko esitetyt suojausrakenteet siinä tapauksessa riittäviä, mitä mahdollisia yhteisvaikutuksia maiden hyödyntämisellä saattaa olla ja onko Kaatronmaan ampumarata-alueelle laadittu kvalitatiivinen riskiarvio enää silloin pätevä. (Määräys 3.)

Ympäristönsuojelulain (86/2000) 43 § ja 45 § perusteella annetuilla rakenteilla määräyksillä estetään ympäristönsuojelulain (86/2000) 7 §:ssä ja 8 §:ssä tarkoitettu maaperän tai pohjaveden pilaantuminen ja jätelain 13 §:n tarkoittama vaara tai haitta terveydelle tai ympäristölle. (Määräys 4.)

Jätelain 141 §:n jätteenkäsittelylaitoksen tai -paikan toiminnanharjoittajan on nimettävä vastuuhenkilö toiminnan asianmukaista hoitoa, käyttöä, käytöstä poistamista ja niihin liittyvää toiminnan seurantaa ja tarkkailua varten. (Määräys 5.)

Jätelain 12 §:n mukaan jätteen haltijan on oltava selvillä jätteen alkuperästä, määrästä, lajista, laadusta ja muista jätehuollon järjestämiselle merkityksellisistä jätteen omi-

naisuuksista sekä jätteen ja jätehuollon ympäristö- ja terveysvaikutuksista ja tarvittaessa annettava näitä koskevat tiedot muille jätehuollon toimijoille. Ympäristönsuojelulain (86/2000) 46 §:n mukaan luvassa on annettava tarpeelliset määräykset toiminnan käyttötarkkailusta ja jätteiden tarkkailusta. (Määräys 6.)

Vallien rakentamisessa tulee varmistua siitä, että haitalliset ympäristövaikutukset ehkäistään ennakolta ja sortumia ei pääse syntymään. Sortumat aiheuttavat vaaraa alueella työskentelevälle henkilökunnalle. (Määräys 7.)

Ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 30 §:n mukaan poikkeuksellisista tilanteista on ilmoitettava viipymättä valvontaviranomaiselle. (Määräys 8.)

Ympäristönsuojelulain (86/2000) 46 §:n mukaan luvassa on annettava tarpeelliset määräykset päästöjen tarkkailusta. Pintavesien tarkkailu on tarpeen maa-ainesten hyödyntämisalueen mahdollisten ympäristö- ja terveysvaikutusten selvittämiseksi. Kokonaispitoisuusarvot perustuvat seuraaviin säädöksiin: sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (461/2000) ja valtioneuvoston asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006). (Määräys 9.)

VASTAUS YKSILÖITYIHIN VAATIMUKSIIN JA LAUSUNTOIHIN

Lausunnoissa esitetyt yksilöidyt vaatimukset on otettu huomioon lupamääräyksistä ilmenevästi.

LUVAN VOIMASSAOLO

Lupa on voimassa toistaiseksi.

Lupaa ankaramman asetuksen noudattaminen

Jos asetuksella annetaan tämän luvan määräyksiä ankarampia tai luvasta poikkeavia säännöksiä luvan voimassaolosta tai tarkistamisesta, ympäristönsuojelulain (86/2000) 56 §:n mukaisesti on noudatettava asetusta.

PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

Päätös on täytäntöönpanokelpoinen sen saatua lainvoiman.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Ympäristönsuojelulaki (527/2014) 229 §
 Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 4, 6, 7, 41, 42, 43, 46 ja 105 §
 Ympäristönsuojeluasetus (169/2000) 30 §
 Jätelaki (646/2011) 3, 12, 13, 19, 29 ja 141 §
 Valtioneuvoston asetus jätteistä (179/2012) 3, 4 § ja liitteet 3 ja 4
 Valtion maksuperustelaki (150/1992)

KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN

Käsittelymaksu on 1 650 euroa. Lasku lähetetään erikseen myöhemmin Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta Joensuusta.

Aluehallintoviraston maksuista vuosina 2012 ja 2013 annetun valtioneuvoston asetuksen (1572/2011) mukaan hakemuksen mukaisen lupahakemuksen käsittelystä perittävä maksu on 50 euroa tunnilta, kun kysymyksessä on muu ympäristölupa-asia kuin liitetaulukossa mainittu. Tämän ympäristölupa-asian käsittelyyn on kulunut aikaa 33 tuntia. Maksu on siten $33 \text{ h} * 50 \text{ €} = 1\,650 \text{ €}$.

LUPAPÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös Haukivuori-Virtasalmi ampumaratayhdistys ry

Jäljennös päätöksestä

Mikkelin kaupunginhallitus
Mikkelin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (sähköisesti)
Suomen ympäristökeskus (sähköisesti)

Ilmoitus päätöksestä

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, joille hakemuksesta on annettu erikseen tieto, sekä niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa.

Ilmoittaminen ilmoitustaululla ja lehdissä

Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan Itä-Suomen aluehallintoviraston Mikkelin päätoimipaikan ilmoitustaululla ja päätöksestä kuulutetaan Mikkelin kaupungin virallisella ilmoitustaululla.

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen haetaan muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Asian käsittelystä perittävästä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

LIITTEET Valitusosoitus

Tiina Ristola

Keijo Lindberg

Asian on ratkaissut ympäristöylitarkastaja Tiina Ristola ja esitellyt ympäristöylitarkastaja Keijo Lindberg.

VALITUSOSOITUS

LIITE

Valitusviranomainen Aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta **Vaasan hallinto-oikeudelta**. Asian käsittelystä perittävistä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

Valitusaika Määräaika valituksen tekemiseen on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitusaika päättyy **12.1.2015**.

Valitusoikeus Päätöksestä voivat valittaa asianosaiset, rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka sääntöjen mukaisella toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät, hankkeen sijaintikunta ja muu kunta, jonka alueella hankkeen ympäristövaikutukset ilmenevät, valtion valvontaviranomainen sekä hankkeen sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja muu asiassa yleistä etua valvova viranomainen.

Valituksen sisältö Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti vaasa.hao@oikeus.fi)
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta
- mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (faksilla tai sähköpostilla)

Valituksen liitteet Valituskirjelmään on liitettävä

- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta

Valituksen toimittaminen

Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava Vaasan hallinto-oikeudelle. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä liitteineen voidaan lähettää myös faksina tai sähköpostilla, jolloin valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Vaasan hallinto-oikeuden kirjaamon yhteystiedot

käyntiosoite:	Korsholmanpuistikko 43, 4. krs
postiosoite:	PL 204, 65101 Vaasa
puhelin:	029 56 42780
faksi:	029 56 42760
sähköposti:	vaasa.hao@oikeus.fi
aukioloaika:	klo 8–16.15

Oikeudenkäyntimaksu Valittajalta peritään asian käsittelystä Vaasan hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 97 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.